

PLEITNOTA

HOORZITTING

VERBOOM

PLEITNOTITIES VAN MR. E.D.M. Verboom

Hoorzitting
Te Zoetermeer d.d. 19 april 2006
Zaaknummers BC051532, BC051643 en BC051650

**COMMISSIE VOOR DE BEZWAARSCHRIFTEN
VAN HET MINISTERIE VAN OC en W**

Inzake:

DE STICHTING BOOGBRUG VIANEN

Tegen:

**HET MINISTERIE VAN ONDERWIJS CULTUUR EN
WETENSCHAP**

Geachte commissie,

Inleiding

1. In het kader van de ambtshalve aanwijzing van objecten als beschermd Monument is in 1987 begonnen met een systematische inventarisatie van objecten uit de periode na 1850 door middel van het Monumenten Inventarisatieproject (MIP), aldus T&C Ruimtelijk bestuursrecht Monumentenwet, artikel 3 aantek. 1). Naast voorbeelden van de late 19^e eeuwse 20^e eeuwse architectuur kan men denken aan industriële bouwwerken als spoorwegstations, fabrieken, watertorens grote bruggen e.d.
2. De brug over de Lek bij Vianen is destijds per abuis niet opgenomen in de MIP, noch als potentieel solitair Rijksmonument noch als onderdeel van het ensemble van 12 bruggen die gebouwd zijn in het kader van het Rijkswegenplan 1927, niet omdat men van mening was dat de brug nimmer in aanmerking zou kunnen komen als Rijksmonument, maar omdat men abusievelijk had aangenomen dat de brug pas in 1947 gebouwd was i.p.v. in 1936. Dit blijkt uit de brief van de Commissaris van de Koningin d.d. 16 oktober 1998 (bijlage 3.6 bij bezwaarschrift van reclamante: inventarislijst OCW: BC 051532 en BC 051643, nr. 17.12). Deze vergissing bevestigt overigens de onbekendheid ten tijde van de totstandkoming van het MIP met het bestaan en de historie van het Rijkswegenplan 1927.
3. In het verlengde van de inventarisatie in het kader van het MIP heeft men in 1994 een begin gemaakt met het zogenaamde Monumentenselectieproject (MSP), dat plaatsvond op basis van uniforme selectiecriteria en landelijke richtlijnen, welke zijn vastgelegd vastgelegd

in een Handleiding (Zeist 1991), een Ministeriele nota (1995) en een circulaire (1994). De formele afronding vond en vindt plaats in de Monumentenregistratieprocedure (MRP).

4. De aanvraag van de Stichting Boogbrug Vianen van reclamante tot aanwijzing van de brug over de Lek bij Vianen als beschermd monument heeft op 12 december 1999 plaatsgevonden (= inventarislijst OCW: BC 051532 en BC 051643, nr. 2).

5. Voorafgaand aan deze aanvraag heeft de Nederlandse Bruggenstichting (NBS) in maart 1999 een waarderings- en selectierapportage opgesteld, waarbij zij als uitgangspunt de criteria uit bovengenoemde Monumenten selectieprocedure (Handleiding MSP) heeft gehanteerd.

6. Het waarderingschema van de betreffende brug is als pagina 8 in de betreffende aanvraag gevoegd. De rapportage van de NBS in zijn geheel is als bijlage 3.5 bij het bezwaarschrift van reclamante d.d. 29 september 2005 gevoegd (= inventarislijst OCW: BC 051532 en BC 051643, nr. 2.4).

De conclusie van de NBS spreekt voor zichzelf en strekt tot behoud van de brug. Ik kom onderstaand hierop terug.

7. Ter aanvulling van de degelijk onderbouwde aanvraag, het bezwaarschrift met bijlagen en de pleitnota die de Stichting Boogbrug Vianen, verder te noemen reclamante, in het kader van de onderhavige hoorzitting heeft opgesteld, zal ik ingaan op de juridische aspecten, die verband houden met deze kwestie.

Geen herhaalde aanvraag in de zin van artikel 4:6 Awb

8. In het ambtsbericht (met kenmerk BJZ 06/64) dat mr B.M. Kocken namens de staatssecretaris van OCW op 28 februari jl. aan uw Commissie heeft verzonden, wordt de complexaanvraag d.d. 29 september 2005 voor aanwijzing van de 12 bruggen (inventarislijst OCW: BC 051532 en BC 051643, nr. 19) als een "herhaald verzoek" in de zin van artikel 4.6 van de Algemene Wet Bestuursrecht aangemerkt.

9. Dit standpunt is inmiddels door de uitspraak van de voorzieningenrechter van de Rechtbank Utrecht d.d. 28 maart 2006 (zaaknummer: SBR 06/770) achterhaald en kan derhalve geen standhouden. Bij brief van 14 april jl. heeft reclamante deze uitspraak alsmede het audiëntieblad van de uitspraak in kort geding van de voorzieningenrechter van

de Rechtbank 's-Gravenhage d.d. 11 april 2006 (in de zaak met rolnummer KG 06/419) aan Uw Commissie verzonden. Weliswaar stond in de aangehaalde procedure de verkeersbrug over de Waal bij Zaltbommel centraal, maar de rechtsvraag was inhoudelijk identiek aan de rechtsvraag waarover de staatssecretaris bij besluit van 17 oktober 2005 (inventarislijst OCW: BC 051532 en BC 051643, nr. 20) afwijzend heeft geoordeeld .

10. In eerstgenoemde uitspraak heeft de voorzieningenrechter van de Rechtbank Utrecht namelijk geoordeeld dat de aanvraag die ertoe strekt de 12 bruggen als zijnde een onlosmakelijke groep aan te merken als rijksmonument geen nieuwe aanvraag is als bedoeld in artikel 4:6 eerste lid van de Algemene Wet Bestuursrecht) Awb, maar een op zichzelf staande aanvraag.

11. Inventarisatie van de Lekbrug in het kader van het MIP heeft destijds per abuis niet plaatsgevonden, noch als potentieel solitair Rijksmonument noch als onderdeel van het ensemble van de 12 bruggen.

12. In reactie op de aanvraag tot aanwijzing van de Lekbrug als Rijksmonument heeft het Ministerie van Verkeer en Waterstaat als eigenaar van de brug tijdens de hoorzitting aangevoerd dat het aanleggen van een nieuwe brug voordeliger zou zijn dan het plegen van onderhoud aan de oude brug (zie besluitmotivering bij besluit d.d. 23 augustus 2005: inventarislijst OCW: BC 051532 en BC 051643, nr. 16, onder de kop "HOREN VAN BELANGHEBBENDEN"). Handhaving en onderhoud van de brug zou volgens Rijkswaterstaat miljoenen kosten.

13. Reclamante kan deze vage, eenzijdige, niet nader onderbouwde gratuite beweringen niet controleren en betwist dan ook vooralsnog de juistheid ervan. Reclamante volstaat met te stellen dat een serieuze kostenafweging inzichtelijk en volledig dient te zijn, in die zin dat alle relevante aspecten daarin worden meegenomen. Het valt reclamante op dat bij genoemde kostenafweging kennelijk geen rekening is gehouden met de mogelijkheid om een subsidie aan te vragen voor instandhouding van het Monument en/of met de kosten die gemoeid zouden zijn met de sloop van een brug van het formaat van de onderhavige brug.

14. Bekend is immers dat ook met sloop van de brug miljoenen Euro gemoeid zullen zijn. Tijdens de zitting, die laatst bij de voorzieningenrechter van de rechtbank te Utrecht heeft plaatsgevonden – weliswaar in het kader van de sloop van de brug over de Waal bij

Zaltbommel - heeft Rijkswaterstaat namelijk zelf gesteld dat met de sloop van die brug € 5.000.000 gemoeid zou zijn, terwijl onderhoudswerkzaamheden aan de brug "slechts" € 1.000.000 zouden kosten.

15. Het is overigens vaste jurisprudentie dat de bouwkundige staat van het object enige rol kan spelen, maar dat deze niet in de weg hoeft te staan aan een aanwijzing tot monument. Vermeldenswaard in dit verband is dat de Monumentenwet geen verplichting tot restauratie kent. Pas als subsidie voor het in standhouden van het beschermd monument is verstrekt bestaat de verplichting het monument in de staat te houden, waarin het door de gesubsidieerde restauratie is gebracht (aldus T&C Ruimtelijk bestuursrecht Monumentenwet, artikel 3 aantek. 1).

16. Blijkens rechterlijke uitspraken is het feit dat er sprake is van achterstallig onderhoud en dat het teveel geld zou kosten het beschermde monument alsnog in goede staat te brengen op zichzelf evenmin reden om aanwijzing te verhinderen en een sloopvergunning aanwezig te achten.

17. Dat de brug vanuit functioneel oogpunt niet interessant en overbodig zou zijn, zoals Rijkswaterstaat en Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht volgens voormelde besluitmotivering stellen, is niet althans in geringe mate relevant in het kader van de onderhavige beoordeling en wordt bovendien door de NBS en reclamante betwist. Hiernaar is namelijk nimmer serieus onderzoek verricht. Uit bijlage 3.5 bij het bezwaarschrift van reclamante blijkt overigens dat er een breed draagvlak is voor het alsnog verrichten van onderzoek naar dit aspect (zie bijlage 3.6 bij het bezwaarschrift van reclamante: inventarislijst OCW: BC 051532 en BC 051643, nr. 17.12)

18. In voormelde motivering van de staatssecretaris bij het thans bestreden besluit d.d. 23 augustus 2005 (zie voormelde inventarislijst OCW: BC 051532 en BC 051643, nr. 16, onder de kop "HOREN VAN BELANGHEBBENDEN"). wordt voorts verwezen naar het oordeel van het zogenaamde Expertisecentrum van Rijkswaterstaat, dat van oordeel is dat de brug "niet zeldzaam" zou zijn. In de eerste plaats is niet duidelijk over welke deskundigheid dit expertisecentrum beschikt. Los daarvan is reclamante van mening dat dit centrum niet kan volstaan met enkel te stellen dat de brug niet zeldzaam is. Reclamante is van mening dat het centrum zijn standpunt ook dient te onderbouwen, nu het oordeel van dit centrum haaks

staat op de degelijk onderbouwde standpunten van de NBS en reclamante, die inhouden dat en waarom de brug wel degelijk zeldzaam is.

19. Ondanks het bovenstaande en de overige negatieve adviezen (ik kom onderstaand op de waarde hiervan terug) concludeert de staatssecretaris in haar besluitmotivering op pagina 3 (onder de kop: "WAARDERING") overigens zelf dat de brug cultuurhistorische waarde heeft wegens de afleesbaarheid van de typologische ontwikkeling van de brug in de Nederlandse bruggenbouw. Ten opzichte van het reeds van rijksweg beschermde bestand aan boogbruggen zou de brug echter geen onmisbare meerwaarde vormen.

20. Anders dan de staatssecretaris stelt heeft de Lekbrug volgens de NBS en reclamante echter wel degelijk onmisbare meerwaarde, alleen al omdat de van rijksweg beschermde boogbruggen van een andere typologie en constructie zijn dan de Lekbrug. Als vollewandbrug met zijn holle kokervormige boogdoorsnede is de Lekbrug immers de eerste in zijn soort, hetgeen door niemand is betwist. De enige nog bestaande hiermee vergelijkbare brug heeft een veel kleinere dimensie. Daarmee zijn de zeldzaamheid, de uniciteit en de meerwaarde van de Lekbrug gegeven. Tegen de achtergrond van deze – door niemand betwiste – feiten is de stelling van de staatssecretaris dat de brug geen onmisbare meerwaarde zou hebben onbegrijpelijk.

21. In voormeld ambtsbericht d.d. 28 februari 2006 (met kenmerk BJZ 06/64: zie *monument* inventarislijst OCW: BC 051532 en BC 051643, nr. 19) wordt voorts gesteld dat aan de inbreng van lagere overheden bij het besluit tot aanwijzing van een beschermd groot belang wordt gehecht, opdat op lokaal niveau de belangen die o.a. liggen op het terrein van ruimtelijke ordening (stads- en dorpsvernieuwing) zullen worden afgewogen en omdat op dit niveau belanghebbenden en particuliere (monumenten) organisaties in staat kunnen worden gesteld in openbaarheid invloed uit te oefenen op de besluitvorming.

22. Zoals reclamante in haar bezwaarschrift heeft aangegeven is een meerderheid in beide aan de brug grenzende gemeenten Vianen en Nieuwegein) voor behoud van de brug, hetgeen onder andere bevestigd wordt door de adhesiebetuigingen van de CDA-, VVD-, Groen Links-, Senioren 2000- en PvdA-fracties van de gemeente Nieuwegein, alsmede door de brief van het Stichts Cultureel Erfgoed (zie bijlage 3.6 bij het bezwaarschrift van reclamante: inventarislijst OCW: BC 051532 en BC 051643, nr. 17.12).

23. Een groot deel van de Raad van de gemeente Nieuwegein ziet de boogbrug over de Lek als onderdeel van het cultuurhistorisch waardevolle ensemble van de twaalf bruggen van het Rijkswegenplan van 1927. De Raad is echter van mening dat hij hierover geen uitspraak kan doen.

24. Ondanks zijn positieve oordeel met betrekking tot de ensemblewaarde van de 12 bruggen, heeft de Raad van de gemeente Nieuwegein met betrekking tot de aanwijzing van de Lekbrug toch het negatieve advies van de Monumentencommissie van haar gemeente gevolgd. Deze Monumentencommissie is kennelijk van mening dat de brug "op zichzelf niet uniek" zou zijn. De commissie heeft deze aannname niet nader gemotiveerd. De conclusie dat de brug "op zichzelf niet uniek" zou zijn houdt echter in dat de betreffende Monumentencommissie betwist dat de Lekbrug met zijn holle kokervormige boogdoorsnede de eerste in zijn soort en de enige van dit formaat is, zoals de NBS en reclamante stellen. Indien de Monumentencommissie deze mening is toegedaan, dient zij deze te onderbouwen.

25. De raad van de gemeente Vianen heeft zich evenmin uitgelaten over de cultuurhistorische waarde van de twaalf bruggen van het Rijkswegenplan van 1927. Het negatieve advies van deze raad omvat echter enkel een advies over de Lekbrug, welk (negatieve) advies hoofdzakelijk gebaseerd is op onzekerheid over de financiële gevolgen van het onderhoud en het hergebruik van de brug. Dit is aan de orde geweest tijdens de commissievergaderingen waarbij reclamante aanwezig is geweest. Volgens de besluitmotivering zou de raad van de gemeente Vianen het negatieve advies van de Monumentencommissie van Dorp, Stad en Land gevolgd hebben. De inhoud van dit negatieve advies berust echter deels op onjuiste uitgangspunten, namelijk dat bij de bouw van de nieuwe brug geen rekening gehouden zou zijn met de bestaande brug. De architect van de nieuwe brug heeft dit desgevraagd ten stelligste betwist. Bij de bouw van de nieuwe brug is namelijk wel degelijk rekening gehouden met de bestaande brug. Verder heeft de Monumentencommissie van Dorp, Stad en Land zich in het geheel niet uitgelaten over de complexaanvraag.

26. Gelet op het bovenstaande valt te verwachten dat genoemde gemeenten met betrekking tot de complexaanvraag positief zullen adviseren.

27. Volgens de motivering bij het besluit d.d. 23 augustus 2005 (:inventarislijst OCW: BC 051532 en BC 051643, nr. 16, onder de kop "ADVIES RAAD VOOR CULTUUR") zou de

Raad voor Cultuur van mening zijn dat drie boogbruggen met een status als tastbare herinnering aan de boogbruggen uit het Rijkswegenplan voldoende zou moeten zijn.

28. In voormeld ambtsbericht d.d. 28 februari 2006 (met kenmerk BJZ 06/64: zie inventarislijst OCW: BC 051532 en BC 051643, nr. 19) wordt een en ander nader toegelicht door mr Kocken, de jurist van het Stafbureau Bestuurlijke en juridische Zaken van de RVDM.

29. In dit ambtsbericht wordt gesteld dat "de bruggen van het RWP"(...) "*niet in hun totaliteit – als een ensemble – (moeten) worden beschouwd.*" Waarom dat niet zou moeten of niet zou kunnen is onbegrijpelijk en wordt niet gemotiveerd.

30. Reclamante wijst in dit verband op paragraaf 2.7 van de Nota van Toelichting bij het BRIM (Besluit rijkssubsidiering instandhouding monumenten) van 16 januari 2006 (Stbl. 2006,31), waarin een definitie wordt gegeven van het complexbegrip en complexbescherming :

"Bij complexbescherming wordt elk van de samenstellende onderdelen aangewezen als beschermd monument. Daarnaast wordt het complex als zodanig eveneens aangewezen als beschermd monument. Uitgangspunt van de complexbescherming is dat de samenhang van de samenstellende onderdelen een eigen waarde heeft en dat deze samenhang een meerwaarde geeft aan de onderdelen. De complexbescherming is een aanwijzingstechniek waarmee de samenhang van de samenstellende beschermde monumenten en de meerwaarde die hierdoor aan deze monumenten wordt toegekend, tot uitdrukking worden gebracht en als zodanig worden beschermd." (onderstrepingen door mij: EV)

31. Hoewel reclamante de samenhang van de samenstellende monumenten in de complexaanvraag uitgebreid en gemotiveerd heeft toegelicht en onderbouwd, constateert reclamante dat de staatssecretaris desondanks weigert de daarvoor geldende aanwijzingstechniek te hanteren en de brug te beoordelen in samenhang met de overige 11 bruggen van de complex-aanvraag.

32. Dit blijkt onder andere uit het feit dat enerzijds wordt erkend dat de brug als vollewandboogbrug, bestaande uit kokers van geklonken staal, zeldzaam en uniek is, maar dat de brug desondanks geen onmisbare meerwaarde vormt ten opzichte van het reeds van

rijkswege beschermde bestand, omdat de brug onvoldoende zou afwijken van de subcategorie ("stalen boogbruggen met trekband").

33. Subcategorieën van constructie zouden volgens voormeld ambtsbericht - in beginsel - niet apart vertegenwoordigd zijn bij de selectie van bruggen, zoals deze tot op heden kennelijk heeft plaatsgevonden. Selectie vond tot op heden blijkbaar enkel plaats op hoofdcategorieën van constructie en op andere aspecten. Welke andere aspecten worden bedoeld wordt niet nader toegelicht.

34. Voormelde Nota van Toelichting bevestigt echter dat de aanvraag tot aanwijzing van de 12 bruggen als rijksmonument tevens en tegelijkertijd als een complexaanvraag behandeld dient te worden en dat niet kan worden volstaan met het toetsen van de onderdelen van de complex-aanvraag aan de criteria die van toepassing zijn geweest met betrekking tot de aanwijzing van het bestaande beschermde bestand.

35. Louter separate toetsing van de onderdelen van de aanvraag zou enkel te rechtvaardigen zijn, indien deze onderdelen, in casu de Lekbrug, geen deel zouden uitmaken van de complexaanvraag met betrekking tot twaalf bruggen. In het kader van deze complexaanvraag, in het kader van het Rijkswegenplan 1927, vormt de Lekbrug wel degelijk een unieke en derhalve onmisbare meerwaarde ten opzichte van de overige in de aanvraag opgenomen bruggen.

36. Ik eindig mijn pleidooi dan ook met het verzoek aan Uw Commissie de Staatssecretaris van OCW te adviseren om de bezwaarschriften van reclamante gegrond te verklaren en in heroverweging haar thans bestreden besluiten in te trekken, althans aan te houden totdat de wettelijk verplichte advisering van de betreffende instanties en besluitvorming ten aanzien van de complexaanvraag heeft plaatsgevonden, waarna met inachtneming van de beslissing op de complexaanvraag herziening kan plaatsvinden van de thans bestreden besluiten.

Gemachtigde

